

Oslo, 9. desember 2018

Statsminister Erna Solberg
Finansminister Siv Jensen
Utenriksminister Ine Eriksen Søreide
Justis-, beredskaps- og innvandringsminister Tor Mikkel Wara
Kommunal- og moderniseringsminister Monica Mæland
Barne- og likestillingsminister Linda Hofstad Helleland
Næringsminister Torbjørn Røe Isaksen
Landbruks- og matminister Bård Hoksrud
Samferdselsminister Jon Georg Dale
Klima- og miljøminister Ola Elvestuen
Olje- og energiminister Kjell-Børge Freiberg

Naturvernforbundets innspill til statsbudsjettet for 2020

Da statsbudsjettet for 2019 ble presentert i høst, kunne ikke bakteppet vært mer alvorlig og presserende for klima. FNs klimapanel nye spesialrapport viser at vi er vei mot katastrofale klimaendringer og må gjøre langt mer for å nå målet om å begrense temperaturstigningen til 1,5 grader, slik vi har påtatt oss å gjøre gjennom klimaavtalen fra Paris.

Mye av det som ble presentert i rapporten fra FNs klimapanel, bekreftet det vi allerede visste: Dagens innsats er for dårlig. Dette ble ytterligere bekreftet i statsbudsjettet for 2019, hvor det vises til at med en videreføring av dagens innsats vil utslippene kun reduseres med 7 millioner tonn CO₂-ekvivalenter innen 2030.

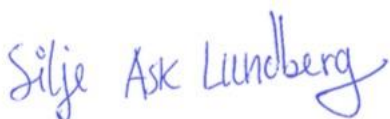
Vi kan ikke la historien gjenta seg for statsbudsjettet 2020. Nå er vi avhengig av at regjeringen setter i gang tiltak for å gjøre det dyrere å forurense og enklere å velge miljøvennlige løsninger. Samtidig er det på høy tid Norge får et eget klimabudsjett, som kan vise konsekvensene norsk politikk får for klimagassutslippene.

Samtidig som vi må løse klimaproblemet, er vi forpliktet til å stanse tapet av plante- og dyrearter innen 2020. Derfor trenger vi mer penger til å ta vare på den mest verdifulle og trua naturen vår, og at det gis mer penger til å sørge for skogvern, ettersom over halvparten av dyre- og planteartene som trues, lever i skogen.

Våre forslag til natur- og klimaprioriteringer i statsbudsjettet er med på å sikre stadig mer av norsk natur for framtida, og de er med å omstille Norge i miljøvennlig retning.

På de etterfølgende sidene presenterer vi våre innspill mer detaljert. Alle våre forslag er beskrevet i forhold til budsjettforliket for 2019 og oppgis i 2019-kroner. Flere av dem er også høyst relevante for revidert statsbudsjett i 2019. Vi kommer gjerne for å utdype våre forslag ytterligere, og vi ønsker dere lykke til i arbeidet med å gjøre budsjettet både grønnere og mer ansvarlig!

Med vennlig hilsen
Naturvernforbundet

Silje Ask Lundberg
leder

Oppsummering av endringer i utgifter

Nettoendringer i utgifter per departement	Mill. kroner
Finansdepartementet (skatter og avgifter) (FIN)	-21 500
Utenriksdepartementet (UD)	628
Justis- og beredskapsdepartementet (JD)	15
Kommunal- og moderniseringsdepartementet (KMD)	23
Barne- og likestillingsdepartementet (BLD)	4
Nærings- og fiskeridepartementet (NFD)	35
Landbruks- og matdepartementet (LMD)	-75
Samferdselsdepartementet (SD)	-1 866
Klima- og miljødepartementet (KLD)	1 902
Olje- og energidepartementet (OED)	-2 241
Sum endring i utgifter	-23 075

Endring i utgifter per kapittel og post	Mill. kroner
UD Fornybar energi	Kap. 162 post 72 300
UD Sivilt samfunn	Kap. 170 post 70 328
JD Miljøkriminalitet	Kap. 440 post 01 15
KMD Driftsutgifter	Kap. 525 post 01 20
KMD Kompetansetiltak	Kap. 590 post 81 3
BLD Forbrukerpolitiske tiltak	Kap. 865 post 70 4
NFD Tilsyn, sikring og miljøtiltak ved gruver	Kap. 906 post 01, 30 og 31 3
NFD Forskning på bruk av restmasser	Kap. 920 post 50 7
NFD Satsingsprogram for sirkulærøkonomi	NY 25
LMD Landbrukets utviklingsfond	Kap. 1150 post 50 -75
SD Riksveiinvesteringer: store utbygginger	Kap. 1320 post 29 og 30 -1 904
SD Riksveiinvesteringer: bymiljø-/byvekstavtaler	Kap. 1320 post 30 1 065
SD Riksveiinvesteringer: gang- og sykkelveier	Kap. 1320 post 30 343
SD Tilskudd til gang- og sykkelveier	Kap. 1320 post 63 221
SD Nye Veier AS	Kap. 1321 post 70 -2 716
SD Belønningsordningen m.m.	Kap. 1330 post 61 og 64 200
SD Kjøp av persontransport med tog	Kap. 1352 post 70 25
SD Kjøp av infrastruktur tjenester	Kap. 1352 400
SD Miljøstøtteordning for gods på bane	NY 200
SD Kompensasjon for økt arbeidsgiveravgift	Kap. 1360 post 34 -25
SD Belønningsordning for mindre byer	NY 100
SD Støtte til elektriske ferjer	NY 200
SD Støtte til ekspressbusser	NY 25
KLD Nasjonale og internasjonale miljøtiltak	Kap. 1400 post 76 5
KLD Miljøkompetanse i kommunene	Kap. 1400 post NY 90
KLD Miljøovervåking	Kap. 1410 post 21 20
KLD Miljøkartlegging	Kap. 1410 post 22 65
KLD MAREANO	Kap. 1410 post 23 20
KLD Forskningsprogram m.m.	Kap. 1410 post 51 30
KLD Artsdatabanken	Kap. 1411 43
KLD Driftsutgifter	Kap. 1420 post 01 44
KLD Spesielle driftsutgifter	Kap. 1420 post 21 74
KLD Vannressursforvaltning	Kap. 1420 post 22 32
KLD Vannressursforvaltning	Kap. 1420 post 70 46
KLD Tiltak i verneområder	Kap. 1420 post 31 20
KLD Verneplaner, nytt vern og nasjonalparker	Kap. 1420 post 32–34 78
KLD Skogvern	Kap. 1420 post 35 306
KLD Restaurering av myr og annen våtmark	Kap. 1420 post 38 12
KLD Restaurering av forringede økosystemer	Kap. 1420 post NY 40
KLD Klimatiltak	Kap. 1420 post 61 42
KLD Naturarv og kulturlandskap	Kap. 1420 post 81 10
KLD Trua arter og naturtyper	Kap. 1420 post 82 55
KLD Energifondet	Kap. 1428 post 50 250

KLD	Klima- og skogsatsing	Kap. 1482	620
OED	Seismiske undersøkelser	Kap. 1810 post 21	-82
OED	Petoro AS	Kap. 1815 post 70	-59
OED	Lete- og feltutviklingsutgifter, SDØE	Kap. 5540 post 24	-2 100
Sum endringer i utgifter			-1 575

Endringer i skatter og avgifter (FIN)

Endring i inntekter			Mill. kroner ¹
FIN	CO ₂ -avgifter	Kap. 5508; 5543	7 000
FIN	Merverdiavgift	Kap. 5521 post 70	-500
FIN	Veibruksavgift på diesel	Kap. 5538	5 800
FIN	Avgift på elektrisk kraft	Kap. 5541	4 400
FIN	Grunnavgift på mineralolje mv.	Kap. 5542	800
FIN	Flypassasjeravgift	Kap. 5561	1 500
FIN	Avgift på gruveavfall	Ny	500
FIN	Reisefradrag og skattefri kjøregodtgjørelse	Personskatt	2 000
Sum endring i inntekter			21 500

Nærmere omtale av miljørelaterte skatter- og avgifter

Naturvernforbundets forslag for 2020

- CO₂-avgiftene (kap. 5508 post 70; kap. 5543 post 70) er for lave til å gi nødvendige insentiver til utslippskutt og bør dobles i 2020, noe som vil øke det bokførte provenyet med nærmere 7 mrd. kroner i 2020 når vi tar hensyn til spesielle forhold i petroleumssektoren. Dette betyr at CO₂-avgiften på bensin øker med 1,18 kroner/liter og på diesel og fyringsolje (generell sats) med 1,35 kroner/liter.
- Reparasjon og utleie av utvalgte produkter som klær og sko, tur- og sportsutstyr, møbler, verktøy og elektronikk fritas for merverdiavgift (altså ilegges nullsats). Provenyeffekten er svært usikker, men er for reparasjon anslått til minus 0,5 mrd. kroner.
- Engangsavgift på kjøretøy (kap. 5536 post 71) skjerpes på en provenynøytral måte. Kun biler med svært lave utslipp får avgiftsfritak, og avgiftene på bensin- og dieseler økes. Videre må engangsavgiften på varebiler differensieres på linje med personbiler.
- Veibruksavgiften på autodiesel (kap. 5538 post 71) økes til bensinnivå (målt etter energiinnhold) og dermed med 2,04 kroner/liter, slik at den blir på 5,85 kroner/liter. Dette vil øke det bokførte provenyet med om lag 4,6 mrd. kroner i 2020.
- Fritaket for veibruksavgift på biodrivstoff som ikke omfattes av omsetningspåbudet (kap. 5538 post 70–71), oppheves. Dette vil øke det bokførte provenyet med om lag 1,2 mrd. kroner i 2020.
- Avgiften på elektrisk kraft (kap. 5541 post 70) økes med 57 prosent, med 9,04 øre/kWh, slik at den blir på 24,87 øre/kWh for ordinær sats. (Ordinær sats i Sverige er i dag på 33,10 øre/kWh (SEK).) Dette vil øke det bokførte provenyet med om lag 4,4 mrd. kroner i 2020.
- Grunnavgiften på mineralolje mv. (kap. 5542 post 70) justeres i tråd med våre foreslåtte endringer i elavgiften og må derfor også økes med 57 prosent, med 0,94 kroner/liter, slik at den blir på 2,59 kroner/liter. Dette vil øke det bokførte provenyet med om lag 0,8 mrd. kroner i 2020, et tall som påvirkes sterkt av hvordan arbeidet med utfasing av oljefyring går.

¹ Provenyet for avgiftsendringer gjelder bokført for 2020 og er et omtrentlig anslag oppgitt i 2019-kronerverdi. Provenyoverskuddet gir rom for ytterligere grønn omstilling, bl.a. gjennom kommunene. Beregningene tar ikke hensyn til at økte avgifter kan redusere statens skatteinntekter. Provenyet for CO₂-avgiften er imidlertid justert for lavere skatteinntekter i petroleumssektoren.

- Avgiften på drikkevareemballasje (kap. 5559) for plast og metall legges om på en provenynøytral måte, gjennom at grunnavgiften for disse materialtypene erstattes av en miljøavgift, som graderes, avhengig av mengden gjenvunnet materiale som brukes. Videre økes grunnavgiften på engangsglass med 3,79 kroner i forhold til vedtatt budsjett for 2019, slik at den blir på 5,00 kroner.
- Flypassasjeravgiften (kap. 5561 post 70) omgjøres til seteavgift og økes ytterligere på mellomlange og lange reiser, i tillegg til at det må betales avgift også på reiser inn til Norge. Dette vil øke det bokførte provenyet med om lag 1,5 mrd. kroner i 2020.
- Det innføres en ny avgift på deponi av mineralske masser på i gjennomsnitt 50 kroner/tonn fra 1. juli 2020. Dette vil øke det bokførte provenyet med om lag 0,5 mrd. kroner i 2020. Avgiften kan eventuelt skaleres fra f.eks. 35 til 150 kroner/tonn, avhengig av massens innhold av miljøgifter og andre skadelige stoffer samt av deponiløsning.
- I tråd med grønn skattekommisjons anbefaling fjernes reisefradraget, og satsen for skattefri kjøregodtgjørelse reduseres, slik at kompensasjonen i større grad tilsvarer de reelle, variable kostnadene. Provenyeffekten i av dette vil være på om lag 2,0 mrd. kroner i 2020.

Naturvernforbundets forslag til ytterligere avgiftsendringer i 2020

Som ledd i videre oppfølging av et grønt skattesifte ber Naturvernforbundet regjeringen forberede følgende avgiftsendringer for 2020. Vi har ikke lagt inn disse i tabellen over provenyendringer, da dette må utredes nærmere:

- Det innføres engangsavgiften på fritidsbåter, vannscootere og snøscootere etter samme prinsipp som for personbiler, med sterk vektning av klimagassutslipp og lokal forurensing, i tillegg til at bruksavgiftene økes.
- Grønn skattekommisjons forslag om sotavgift følges opp.
- Grønn skattekommisjons forslag om avgift på omdisponering av myr følges opp.
- Grønn skattekommisjons forslag om avgift på nitrogen og fosfor følges opp.
- Det innføres avgift på omsetning av både hvitt og rødt kjøtt og på oppdrettsfisk.
- Grønn skattekommisjons forslag om naturavgift følges opp.
- Ikke-økologisk mat får ordinær merverdiavgift, mens bare økologisk mat får beholde redusert sats.
- Unntaket fra fordelsbeskatning for gratis parkeringsplass betalt av arbeidsgiver oppheves.
- Fiskerfradraget økes.
- Det innføres avgift på bruk av jomfruelige ressurser, inkludert plast. Det bør også innføres høy avgift på plast som ikke kan resirkuleres.

Begrunnelse og nærmere forklaring

Miljøavgiftene er blant våre viktigste virkemidler for å få ned forurensing og naturødeleggelser. Det er skuffende at grønn skattekommisjons utredning knapt er blitt fulgt opp.

Et hovedgrep for å redusere klimagassutslipp må være å øke CO₂-avgiften.

Naturvernforbundet mener at den i 2021 må være økt til minst 1500 kroner/tonn, og som et ledd i dette bør den i 2020 dobles i forhold til vedtatt budsjett for 2019. Videre bør flere unntak og lave satser oppheves.

For å løse klimautfordringene må vi gjøre noe drastisk med overforbruket vårt. Vi ser vilje og interesse blant næringslivet og forbrukere for å utvikle og ta i bruk nye løsninger for å låne, leie, gjenbruke, reparere og selge videre. Men i dag velger altfor mange å kjøpe nytt, da det er for dyrt og utilgjengelig å reparere eller leie. Å utvikle lønnsomme forretningsmodeller og nye tjenester som utdaterer bruk-og-kast-samfunnet ved å gjøre det enkelt, behagelig og lønnsomt for både mennesker og selskaper å låne, leie, gjenbruke og

selge videre, er en viktig del av det grønne skiftet. Fritak for merverdiavgift (altså nullsats) på reparasjon og utleie av klær og sko, tur- og sportsutstyr, møbler, verktøy og elektronikk er et veldig viktig virkemiddel i så måte. Sverige innførte merverdiavgiftsreduksjon på reparasjon i januar 2017. Norge bør følge etter og også ta ett skritt lenger og innføre nullsats på de samme type reparasjonene, på utleie, samt inkludere elektriske forbruksartikler.

Engangsavgiften på kjøretøy er viktig for å vri kjøretøyparken i mindre miljøskadelig retning og innfri Stortingets mål om at det ikke lenger skal selges bensin- og dieselerbiler fra 2025. I 2020 må avgiftene skjerpes, slik at elbilfordelene kun gjelder biler med svært lave utslipp, noe som betyr at en del ladbare hybridbiler ikke kan falle i samme kategori. Samtidig er det viktig å øke avgiftene på bensin- og dieselerbiler, siden det er disse som skal fases ut. På sikt bør det også innføres en vekt-komponent for elbiler, for bl.a. å stimulere til en mer energieffektiv bilpark.

Det er et stort sprik mellom nivået på veibruksavgiftene og de gjennomsnittlige eksterne, marginale kostnadene fra veitrafikken. Naturvernforbundet støtter grønn skattekommissjon i at veibruksavgiftene må tilsvare de eksterne kostnadene. Dette bør skje i løpet av få år, og noe av avviket må dekkes gjennom veipricing i de større byområdene. På 2020-budsjettet mener Naturvernforbundet at det viktigste må være å øke veibruksavgiften på diesel opp på bensinnivå. Det er viktig av hensyn til både klima og lokal luftforurensing, og med tanke på målet om å flytte gods fra vei til sjø og bane, som undergraves ytterligere gjennom veiutbygging og innføring av modulvogntog på veinettet. At Norge er dømt i EFTA-domstolen for dårlig luftkvalitet, må resultere i snarlig handling, bl.a. med fokus på utslipp av nitrogenoksider (NO_x).

Veibruksavgiften skal dekke eksterne kostnader, utover CO₂-utslipp. Biodrivstoff gir ikke lavere veislitasje, og utslipp av NO_x ligger på om lag samme nivå som for vanlig diesel. I tillegg er det stor usikkerhet omkring klimaeffekten fra biodrivstoff. Vi støtter derfor grønn skattekommissjon i at også biodrivstoff utenom omsetningskravet må betale veibruksavgift. En meget uheldig bieffekt av avgiftsfritaket er mengden palmeoljebasert drivstoff som har inntatt Norge. Tall fra Miljødirektoratet viser at om lag halvparten av biodrivstoffet brukt i veitrafikken i Norge i 2017 var basert på palmeolje. Dette har store negative virkninger på natur og klima. Omsetningskravet er mer enn ambisiøst nok, sett i lys av utfordringene på bærekraft og klimanytte som store volum biodrivstoff kan resultere i. Vi mener det blir feil å bruke avgiftsfritak som et supplerende virkemiddel, da det gir mindre styring på både mengder og type biodrivstoff som brukes i Norge. Sekundært, dersom fritaket for veibruksavgift videreføres, må det tas i bruk andre virkemidler som gjør at palmeoljebasert biodrivstoff ikke omsettes i Norge.

Det er svært uheldig at regjeringen har redusert avgiften på elektrisk kraft. Avgiften er viktig for å gjøre energieffektivisering mer lønnsomt og bør økes. I 2021 bør den ordinære satsen være økt til svensk nivå. Halve veksten tas i 2020. Samtidig må grunnavgiften på mineralolje økes tilsvarende, slik at olje ikke styrkes i konkurransen med elektrisitet. Potensialet for energieffektivisering er stort og helt nødvendig for at vi skal nå våre energi-, klima- og naturmål. Med satsing på energieffektivisering gjennom økt støtte fra Enova vil den totale strømregningen for husholdninger kunne reduseres med økt avgift.

Flypassasjeravgiften er et viktig virkemiddel mot utslippsveksten fra flytrafikken. Det er utenlandstrafikken som har hatt den kraftigste veksten i klimagassutslipp, og det er også der det er størst avgiftsfritak og andre gunstige ordninger, som taxfree, manglende CO₂-avgift og manglende merverdiavgift. Det er logisk at avgiften økes på lange reiser, som har størst CO₂-utslipp – jmf. avgiftssatsene i Sverige. Forslaget i statsbudsjettet for 2019 om å differensiere avgiften er et skritt i riktig retning. En egen og høyere sats for reiser ut av Norge til EU/EØS-land bør innføres for å kompensere for manglende CO₂-avgift (noe som det bør være verd å sjekke ut mulighetene for overfor ESA). En tredje sats, for reiser ut av EU/EØS-området, bør økes vesentlig utover regjeringens foreslåtte sats, da slike reiser har svært høye utslipp uten å betale CO₂-avgift eller omfattes av kvotesystemet. Vi ber videre om at avgiften også må gjelde på reiser til Norge, ikke bare fra Norge, og at den omgjøres

til en seteavgift, slik at det blir mer attraktivt å kjøre færre, men fullere fly, framfor mange avganger med dårlig belegg.

Dagens reisefradrag og skattefrie sats for kjøregodtgjørelse er subsidiering av reising. Vi foreslår at grønn skattekommissjons forslag om å fjerne pendlerfradraget følges opp. Innsparte midler kan brukes til økt kollektivsatsing i by og land, f.eks. gjennom økte rammer til de nye fylkeskommunene, uten at vi konkretiserer dette nærmere.

Naturvernforbundet foreslår at det innføres avgifter på bergindustrien, som kan bidra til å redusere det store avfallsproblemet og de store arealinngrepene denne bransjen forårsaker. Avgiftene må utformes slik at de fremmer både driftsformer som gir lite avfall til ytre deponi, og alternativ bruk av overskuddsmassene. Dette vil føre til både mindre naturinngrep/miljøbelastning og lavere klimagassutslipp – og en bedre ressursutnyttelse. I første omgang foreslår vi en ny miljøavgift på deponi av gruveavfall.

Forslaget om forbud mot nydyrking av myr blir forhåpentlig innført snart. Dette er viktig, men vil ikke aleine løse [problemet med torvuttak](#), som gir betydelige klimagassutslipp og ødeleggelse av natur. CO₂-avgift på omsetning av torv vil synliggjøre de egentlige samfunnskostnadene, og en slik løsning vil sikre at det ikke blir forskjell på om produktet kommer fra norske eller utenlandske uttak. Avgift vil fremme andre og mer miljøvennlige typer jordforbedringsmaterialer, som kompostbasert jord.

Klimagassutslipp fra plast må begrenses, og da vil mer resirkulering av plast være viktig. Som et første skritt bør dagens grunnavgift på plast- og metallemballasje omgjøres til en gradert miljøavgift, som premierer bruk av resirkulert materiale. Det er også sterkt beklagelig at bruken av engangsglass som drikkevareemballasje har økt, til tross for at engangsglass har vesentlig høyere klimafotavtrykk enn annen emballasje. For å bidra til overgang til pantbar emballasje med lavere klima- og ressursfotavtrykk foreslår vi at grunnavgiften på glassflasker økes til 5 kroner. Vi mener videre at det må bli økte pantesatser og pant på flere typer emballasje og produkter, men dette inngår ikke direkte i statsbudsjettet.

Videre vil det være viktig å få på plass avgifter som stimulerer til gjenbruk og resirkulering generelt, i form av å gjøre bruken av jomfruelige ressurser dyrere, slik at miljøkostnadene i større grad tas med i regnestykket. Avgiftene kan f.eks. legges på salgsleddet, slik at den slår likt ut for både importerte og norskproduserte produkter. Avgiftene graderes etter mengden jomfruelige ressurser produktet inneholder. Forsøplingsutfordringene fra plast tilsier at det bør vurderes avgift på all type plast, der ikke-resirkulerbar plast bør få ekstra høy avgift.

«Karbonavgift til fordeling»

Naturvernforbundets forslag

- «Karbonavgift til fordeling» utredes som et supplerende virkemiddel for å redusere norske klimagassutslipp og nordmenns klimafotavtrykk.

Begrunnelse

Våre forslag til avgiftsendringer er ikke tilstrekkelig for å oppnå nødvendige reduksjoner i klimagassutslipp på sikt. Det trengs derfor flere virkemidler. En ordning med «karbonavgift til fordeling» bør derfor utredes. En slik ordning skal ikke erstatte dagens klimarelaterte avgifter, men vil være et supplement, som også ilegges importvarer. Det spesielle med ordningen, er at den er provenynøytral, i den forstand at alle inntektene utbetales til landets innbyggere med et likt beløp. Dette kan skape større folkelig oppslutning om både målet om lavere klimagassutslipp og virkemidlet for å oppnå dette.

Skatterefusjonsordningen for letevirsomhet

Naturvernforbundets forslag

- Skatterefusjonsordningen i petroleumssektoren avvikles, for å unngå ytterligere subsidiering av letevirsomhet.

Begrunnelse

Støtten til leting etter nye ressurser på norsk sokkel innebærer at den norske stat bruker fellesskapets midler til å subsidiere en aktivitet som ikke kommer til å gi avkastning når klodens gjenværende utslippsbudsjett skal overholdes. I anbefalingene fra ekspertutvalget for grønn konkurransekraft står det: *Økende usikkerhet knyttet til framtidig etterspørsel gjør at regjeringen bør vurdere behov for endringer i dagens petroleumsregime. Dette for å sikre at fellesskapet ikke tar økende risiko i et marked med voksende etterspørselsusikkerhet.* Også grønn skattekommisjon har tatt til orde for å endre på ordningen med leterefusjon, for å unngå at samfunnsøkonomisk ulønnsomme investeringer gjennomføres og den negative miljøpåvirkningen av oljeutvinning på norsk sokkel blir større enn nødvendig. Naturvernforbundet mener derfor det er på høy tid å avvikle denne ordningen, slik at oljeselskapene ikke påfører den norske staten unødvendig risiko.

Taxfree-ordningen

Naturvernforbundets forslag

- Taxfree-ordningen avskaffes. Provenyeffekter er uklar, men siden forslaget uansett ikke kan gjennomføres fra 2020, så har dette ingen virkning på budsjettbalansen dette året. Innføreselskvotene kan imidlertid trappes ned gradvis.

Begrunnelse og nærmere forklaring

Den norske taxfree-ordningen er subsidiering av folks flyreiser. Naturvernforbundet har lenge ment at ordningen bør avskaffes. Vi ser ingen grunn til at den mest miljøskadelige transportformen fortsatt skal subsidieres på denne måten.

For å få tilstrekkelig effekt kan det være nødvendig at bortfallet av taxfree-salget ved norske flyplasser og på utenlandsferjer kombineres med en reduksjon i kvotene for tollfri innførsel. Grønn skattekommisjon anbefaler at tollfri innførsel av alkohol og tobakk oppheves helt.

Vi forutsetter at Avinors inntektstap ved bortfall av taxfree-ordningen dekkes inn gjennom justeringer i Avinors lufthavnavgifter og eventuelle bevilgninger direkte over statsbudsjettet.

Utenriksdepartementet (UD)

Fornybar energi (kap. 162 post 72)

Naturvernforbundets forslag

- Bevilgningen til fornybar energi økes til 1347 mill. kroner, som er 300 mill. kroner mer enn vedtatt budsjett for 2019.

Begrunnelse

Naturvernforbundet er glad for mer energibistand. Økt kapital til NORFUND bidrar til mer og fornybar kraftproduksjon. Mer penger til energibistand må også bidra til energitilgang til majoriteten av afrikanske husholdninger som ikke har nettilknytning innen 2030.

Tilgang til en basis moderne energiløsning er svært viktig tiltak for å redusere fattigdom. Fattigdomsorientering av energibistanden vil bety at det må legges ekstra vekt på delmål nr. 1 i bærekraftsmål nr. 7, som er å sikre allmenn tilgang til pålitelige og moderne energitjenester til overkommelig pris. For at vi skal ta bærekraftsmålene på alvor og innfri allmenn tilgang innen 2030, er sterk satsing på desentraliserte løsninger avgjørende.

Støtte til småskala-fornybarløsninger som bekjemper fattigdom, skiller seg kraftig fra den mer tradisjonelle norske energibistanden til storskala utbygging og strømmnett. I tillegg til desentraliserte løsninger for strøm er det en stor utfordring med rene kokemuligheter. I dag står koking for 80 prosent av energibruken i mange afrikanske land, røyk tar livet av millioner av mennesker, og avskoging er en stor miljøutfordring. Sterkere innsats for rene kokeovner og alternative brensel er i FNs statusoppdatering for bærekraftsmål nr. 7 trukket fram som det som har størst potensial til å leve opp til målet om *leave no one behind*.

Naturvernforbundet ber regjeringen opprette et helhetlig program for desentraliserte og småskala fornybare energiløsninger i forbindelse med opptrapping av norsk bistand til fornybar energi som beskrevet i Meld. St. nr. 24 (2016–2017) om bærekraftsmålene og norsk utviklingspolitikk. Programmet skal levere på FNs bærekraftsmål nr. 7, 13 og 15.

Miljø og klima (kap. 163 post 70)

Naturvernforbundets kommentar

Det må kuttes raskt og effektivt i alle land og sektorer for at den globale oppvarmingen skal begrenses til 1,5 grader. Norges mål og politikk i dag peker mot over 3 graders oppvarming, ifølge Climate Action Tracker. Regjeringen anslår at utslippene av klimagasser vil avta med litt mer enn 7 mill. tonn CO₂-ekv. fram mot 2030 med dagens politikk. Det er 20 mill. tonn mindre enn Norges klimaansvar, ifølge rapporten *Norway's Fair Share*, skrevet av Stockholm Environment Institute på vegne av Naturvernforbundet og andre miljøorganisasjoner.

Rapporten viser også at Norge må kutte 198 mill. tonn CO₂-ekv. fram mot 2030, som er landets rettfærdige andel i tråd med sitt historiske ansvar og økonomiske kapasitet. I tillegg må Norge bidra mer til klimatilpasning for land og folk som er rammet hardest av klimaendringer. Rapporten *Counting What Counts* (fra ForUM) fant i 2017 at bare 9 prosent av Norges klimafinansiering har gått til tilpasning fra 2010 til 2016.

Det er bra at bevilgningene til klimabistand øker i 2019, men vi ligger fortsatt lavere enn hva nivået var før reduksjonene i 2014. Regjeringen må øke klimafinansieringen til både utslippskutt og tilpasning med friske midler, i tillegg til bistandsbudsjettet.

Sivilt samfunn (kap. 170 post 70)

Naturvernforbundets forslag

- Bevilgningen til sivil samfunn økes til 2456 mill. kroner, som er 328 mill. kroner mer enn vedtatt budsjett for 2019.

Begrunnelse

I reelle priser går regjeringens bevilgning til sivil samfunn ned i 2019, til tross for at bistandsbudsjettet generelt økes. Det bør være en reell og andelsmessig vekst fra 2018 til 6,5 prosent av bistandsbudsjettet.

Naturvernforbundet vil påpeke at svært mye bistandsarbeid skjer i land med demokratiunderskudd og utfordrende politisk styresett. Her er sivilsamfunnsorganisasjoner i stor grad pådrivere for en utvikling med sterkere åpenhet og folkelig deltakelse, og de er pådrivere for lover og reguleringer som styrker forvaltning på ulike områder. Norske frivillige organisasjoner har etablert viktige nettverk av lokale organisasjoner i utviklingsland som kjemper for sine og fattige lokalsamfunns rettigheter innen viktige områder som miljø, helse, kjønn og utdanning. Disse organisasjonene styrkes i sin rolle gjennom samarbeidet med sine norske partnere. Sivilsamfunnsorganisasjonene er også viktige vaktbikkjer som er med å påse at bistandsmidler for øvrig brukes etter hensikten.

Naturvernforbundet vil påpeke at for bevilgningen til sivil samfunn har *Bærekraftig forvaltning av naturressurser og åpenhet om kapitalstrømmer* i mange år stått som et prioritert mål. I forslaget til 2018-budsjett ble dette imidlertid tatt bort, til tross for at FNs

bærekraftsmål er tydelige på kobling mellom miljø og utvikling, og til tross for at Stortinget i fjor påla regjeringen å sikre større forutsigbarhet i de fem hovedprioriteringene for norsk bistand, der klima og miljø er en av dem. I 2019-budsjettet er *Bærekraftig forvaltning av naturressurser og åpenhet om kapitalstrømmer* nevnt, med ikke blant hovedprioriteringene. Naturvernforbundet mener at støtte til frivillige organisasjoners arbeid for god naturressursforvaltning er ytterst viktig og noe som ikke kan erstattes av stat-til-stat- eller multilateral bistand. Naturvernforbundet ber derfor regjeringen om at arbeidet med miljø, bærekraftig naturressursforvaltning og kapitalstrømmer skal være blant hovedprioriteringene for sivilsamfunnsbevilgningen.

Justis- og beredskapsdepartementet (JD)

Miljøkriminalitet (kap. 440 post 01)

Naturvernforbundets forslag

- Bevilgningen til Økokrim for å bekjempe miljøkriminalitet økes med 15 mill. kroner i forhold til vedtatt budsjett for 2019.

Begrunnelse

Miljøkriminalitet er en alvorlig trussel mot naturmangfoldet, og det er viktig å styrke det spesialiserte fagmiljøet i Økokrim. Ulovlig jakt er den største trusselen mot ulv i Skandinavia, og problemet er økende for flere arter. Ulovlig hogst, fiske, snøscooterkjøring og annen motorisert ferdsel i naturen er andre problemer der JD må sterkere på banen. Vi observerer at fiskerioppsynet i det stille bygges ned, når det motsatte er nødvendig. Når vi sammenlikner med annen kriminalitet, er sjansen for å bli tatt for miljøkriminalitet liten. Det kreves økt satsing på oppsyn, kontroll og tilstedeværelse i felt for å begrense faunakriminalitet. I Jeløya-plattformen står det at regjeringen vil styrke innsatsen mot miljøkriminalitet både nasjonalt og internasjonalt. Dette krever mer penger til Økokrim.

Kommunal- og moderniseringsdepartementet (KMD)

Driftsutgifter, fylkesmannsembetene (kap. 525 post 01)

Naturvernforbundets forslag

- Bevilgningen til drift av fylkesmannsembetene økes til 1908 mill. kroner, som er 20 mill. kroner mer enn vedtatt budsjett for 2019. De ekstra midlene øremerkes veiledningskapasitet.

Begrunnelse

God kapasitet og kompetanse hos fylkesmennes miljøvernavdeling er avgjørende for å sikre at embetene kan veilede og bistå kommunene i planprosesser. Fylkesmannens rolle for å ivareta nasjonale interesser, slik som å bevare naturmangfold og sikre klimavennlig planlegging, er viktig. Vi ber derfor om økte midler til miljøvernavdelingene, med særlig vekt veiledningskapasiteten. God innsats tidlig i prosessene vil sikre forutsigbare planprosesser, der klima- og naturhensyn spilles inn tidlig og ivaretas av alle parter.

Planlegging og byutvikling, kompetansetiltak (kap. 590 post 81)

Naturvernforbundets forslag

- Bevilgningen til tilskudd til kompetansetiltak økes til nær 10 mill. kroner, som er 3 mill. kroner mer enn vedtatt budsjett for 2019.

Begrunnelse

Sivilsamfunnet, frivillige organisasjoner og andre aktører utgjør en viktig partner for kommuner i planlegging og arealforvaltning. Økt kompetanse hos aktører som bidrar inn i planprosesser er viktig og gir bedre prosesser lokalt. I 2018 kom det inn søknader på over 17 mill. kroner fra mange organisasjoner og virksomheter, men det var kun

3,73 mill. kroner til utdeling utover midler med øremerking. Målet med ordningen er å øke kompetansen innen bl.a. planlegging, og tiltakene skal komme aktører i planprosesser etter plan- og bygningsloven til gode, som innbyggere, beslutningstakere, planleggere, organisasjoner og næringsliv. Vi ber derfor om at potten økes, som et bidrag til økt kompetanse og kapasitet hos frivillige organisasjoner som spiller en viktig rolle i areal- og planprosesser lokalt og regionalt.

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet (BLD)

Forbrukerpolitiske tiltak (kap. 865 post 70)

Naturvernforbundets forslag

- Bevilgningen til tilskudd til forbrukerpolitiske tiltak økes til vel 5 mill. kroner, som er 4 mill. kroner mer enn vedtatt budsjett for 2019, der de ekstra midlene nyttes til å finansiere enkeltprosjekter og informasjonstiltak som har særlig relevans for miljøvennlig og/eller etisk forbruk

Begrunnelse

I tråd med satsing på forbrukernes stilling og tiltak for å gjøre det enklere for folk flest å gjøre etiske og miljøvennlige valg bør denne tilskuddspotten økes. Mange aktører utenom det offentlige har viktige informasjonskanaler til å spre forbrukerrelatert informasjon. For å nå ut til et bredt lag av befolkningen må organisasjoner som allerede jobber med miljøvennlig og etisk forbruk, trekkes inn. Vi foreslår derfor at potten utvides, og at det gis mulighet til å gi støtte til andre tiltak innen miljøvennlig og/eller etisk forbrukerarbeid.

Nærings- og fiskeridepartementet (NFD)

Tilsyn, sikring og miljøtiltak ved gruver (kap. 906 post 01, 30 og 31)

Naturvernforbundets forslag

- Bevilgningen til sikrings- og miljøtiltak (post 30) økes til 10 mill. kroner, som er 3 mill. kroner mer enn vedtatt budsjett for 2019.
- Minst halvparten av de økte driftsmidlene (post 01) øremerkes tilsyn.

Begrunnelse

Gruvedrift gir store utfordringer med naturinngrep og forurensing både i driftsfasen og lenge etterpå. Derfor er også Direktoratet for mineralforvaltnings tre første hovedmål å:

1. sørge for forsvarlig og bærekraftig forvaltning av mineralressurser
2. redusere miljømessige konsekvenser av tidligere mineraluttak
3. sørge for forsvarlige sikringstiltak

Likevel er direktoratets tilsynsvirksomhet blitt kraftig nedprioritert i seinere år. På tross av økte driftsmidler blir det rapportert om manglende kapasitet til tilsyn, tilsynelatende fordi all kapasitet går til behandling av driftssøknader og effektivisering av prosessen med å behandle nye søknader. Dette er uholdbart for ei næring som har som mål å være blant verdens mest miljøvennlige. Det er viktig at arbeidet med tilsyn igjen prioriteres, spesielt fordi antall driftssøknader øker. Oppfølging av at eksisterende anlegg blir drevet forsvarlig, er viktigere enn rask utbygging av ny gruvevirksomhet.

Norges forskningsråd, forskning på restmasser (kap. 920 post 50)

Naturvernforbundets forslag

- Bevilgningen til Norges forskningsråd økes til 2230 mill. kroner, som er 7 mill. kroner mer enn vedtatt budsjett for 2019. De ekstra midlene øremerkes oppstart av et nytt forskningsprogram om bruk av restmasser fra mineralindustrien.

Begrunnelse

Mineralindustrien produserer store mengder restmaterialer som behandles som avfall og dumpes. Disse restmaterialene kan være en ressurs som bør utnyttes på miljøvennlig måte, i tråd med ønskene om å innføre en sirkulær økonomi, noe som vil kunne skape nye arbeidsplasser og styrke næringslivets grønne konkurransekraft (jf. Meld. St. 45 (2016–2017) *Avfall som ressurs – avfallspolitikk og sirkulær økonomi*). Vi trenger derfor et program for forskning og utvikling rundt alternativ bruk av restmasser og foreslår at dette legges under Forskningsrådet. Programmet igangsettes i 2019 og trappes opp i påfølgende år.

Videre ber vi om at det utredes muligheter for å etablere en institusjon med solid økonomisk base tilsvarende Enova og Gasnova, f.eks. «Ressursnova», som har til formål å redusere avfallsmengden og øke bruken av restmasser på alle områder i samfunnet. En slik institusjon vil kunne støtte gode forskningsprosjekter samt utvikling av næringer som reduserer avfallsproblemet i samfunnet gjennom gjenbruk og resirkulering.

Satsingsprogram for sirkulærøkonomi (ny)

Naturvernforbundets forslag

- Det opprettes et satsingsprogram for sirkulærøkonomi, og det bevilges 25 mill. kroner til dette formålet.

Begrunnelse

Norge må over i en sirkulær økonomi, og dette krever innsats i mange ledd og i alle sektorer. Det må utarbeides et helhetlig veikart i retning en sirkulær økonomi som omhandler mer enn bare avfallssektoren. Det trengs mer forskning på bl.a. gjenbruk, gjenvinning og mer miljøvennlige materialer, det må etableres bransjestandarder, og det trengs midler til kompetanseheving og oppstartstilskudd m.m. Naturvernforbundet foreslår derfor at det etableres et satsingsprogram for sirkulærøkonomi, som startes opp i 2020 og utvikles videre i etterfølgende år.

Landbruks- og matdepartementet (LMD)

Skog-, klima- og energiltak (kap. 1149 post 73)

Naturvernforbundets kommentar

Vedtatt budsjett for 2019 innebærer at det skal brukes nær 39 mill. kroner til klimatiltak i skog, som tettere planting etter hogst, gjødsling og skogplanteforedling. Om det fortsatt skal bevilges penger over denne posten i 2020, må de brukes på tiltak med god klimaeffekt og samtidig positiv virkning på naturmangfoldet, som f.eks. tilskudd til utstakt bruk av lukka hogstformer og å forlenge omløpstida på et skogbestand før det hogges.

Skogens er viktig i klimasammenheng. Flatehogst bidrar til karbonutslipp fra skogsjord og skogen som økosystem. Det tar lang tid for en ny skog å «tilbakebetale» karbonutslipp som flatehogst gir, kanskje så mye som 90–150 år. Skogbrukets beste klimabidrag på kort og mellomlang sikt vil derfor være lukka hogst og la skogen stå lenger før den hogges. Å beholde variert og gammel skog er viktig klimatilpasning på grunn av skogens evne til vannregulering og rassikring. Det er derfor viktig å bevare skogareal og unngå store flatehogster, som kan bidra til økt vanninnhold i jorda og svekke aktive røtters bindende effekt på jordsmonnet. Dette er også bra for biologisk mangfold, rekreasjon og friluftsliv. Gjødsling av skog vil få negative konsekvenser for naturmangfold og gir heller ikke spesielt gode eller kostnadseffektive klimareultat.

Landbrukets utviklingsfond (kap. 1150 post 50)

Naturvernforbundets forslag

- Bevilgningen til Landbrukets utviklingsfond reduseres til 1065 mill. kroner, noe som er 75 mill. kroner mindre enn vedtatt budsjett for 2018. Bygging av skogsveier

reduseres med 100 mill. kroner, mens artsbevaring og restaurering/oppretholdelse av utvalgte kulturlandskap økes med 5 mill. kroner, og metodeutvikling og kartlegging av gammelskog får 20 mill. kroner.

Begrunnelse

Miljøfiendtlig subsidiering av nye skogsveier gir store negative effekter på biologisk mangfold. Regjeringen åpner for veibygging i skoger med villmarkspreget, områder som er dokumentert å være biologisk svært viktige, med et naturmangfold som er sammenliknbart med naturreservat og nasjonalparker og dobbelt så stort som i vanlig drevne skoger. Nye skogsveier er den største trusselen mot villmarka. Disse gammelskogene og de verdifulle INON-områdene må derfor vernes og ikke åpnes gjennom bygging av skogsveier og hogst.

I er tilskudd til økt hogst og veibygging i bratt terreng en subsidie av tiltak som vil kunne føre til økt flomfare, skred og erosjon. Hogst av gammelskog er også et dårlig klimatiltak, siden det frigjør store mengder karbon fra det enorme lageret som finnes i skogsjorda, utslipp som det kan ta 90–150 år å binde igjen. Det må derfor stilles langt strengere krav til hvor det blir gitt støtte til bygging av skogsveier og taubane, og bevilgningene må reduseres. Alle miljøfiendtlige subsidier må fjernes, og støtte må kun gis til tiltak som ivaretar og bedrer skogen som livsmiljø, og som gir reell klimaeffekt. Midler til miljøtiltak er bra, men de må konkretiseres, kvalitetssikres skogøkologisk og være reelle miljøtiltak utover dagens eksisterende krav.

Naturvernforbundet oppfatter at de miljøfiendtlige subsidiene til skogbruket kommer i direkte konflikt med punkt i Jeløya-plattformen med mål om å *arbeide for å nå ambisjonene i Aichi-protokollen, og følge opp naturmangfoldmeldingen i tråd med Stortingets innstilling.*

24 prosent av de trua artene er avhengige av at det seminaturlige kulturlandskapet opprettholdes og skjøttes slik det er blitt gjort gjennom tusenvis av år. Ordningen med utvalgte kulturlandskap i jordbruket sikrer slik skjøtsel gjennom frivillige avtaler og er populært lokalt. For å ta vare på et representativt utvalg av verdifulle norske kulturlandskap bør denne ordningen utvides. Dette må omfatte både flere verdifulle kulturlandskap og en aktiv skjøtsel som bevarer de biologiske verdiene i områdene. For å få til en ambisiøs vekst i antall utvalgte kulturlandskap med en biologisk tilfredsstillende skjøtsel trengs det mer penger til slike konkrete tiltak. Det betyr at komiteen må etterspørre konkrete og ambisiøse mål og må be om biologisk faglig oppfølging. Tiltaket kan gjerne styrkes gjennom at flere kulturlandskapstyper defineres som utvalgt naturtype gjennom forskrift relatert til naturmangfoldloven.

Skog er den naturtypen som inneholder flest rødlistearter, og de fleste av disse lever i gammelskog, som utgjør en liten andel av den norske skogen. Det er derfor bra og helt nødvendig at regjeringen i Meld. St. 6 2016–2017 *Verdier i vekst. Konkurransedyktig skog- og trenæring* har sagt at den gamle skogen skal kartlegges for å kunne ta bedre vare på den. Stortinget har også slått fast at dette er et viktig tiltak, og det bør igangsettes og gjennomføres snarest mulig for å unngå at vi feilaktig hogger skog som burde vernes eller bli bevart på andre måter. Derfor er det viktig å komme i gang med kartlegging av gammelskogen, og det trengs penger til dette.

Oppdatering av nasjonal jordvernstrategi

Naturvernforbundets kommentar

Det er positivt at nedbyggingstakten av matjord er noe redusert. Det er likevel ikke en bærekraftig løsning å fortsette å bygge ned en så viktig ressurs for framtidige generasjoner. Naturvernforbundet vil be Stortinget ta initiativ til sterkere juridisk vern av matjord. Inntil dette skjer, ber vi Stortinget sørge for at opsjonsavtaler på matjord behandles som konsesjonspliktige etter konsesjonslovens § 3.

Samferdselsdepartementet (SD)

Riksveiinvesteringer (kap. 1320 post 29–30)

Naturvernforbundets forslag

- Bevilgningene til riksveiinvesteringer (kap. 1320 post 29–30 utenom bompenger) reduseres til 13 687 mill. kroner, som er 500 mill. kroner mindre enn vedtatt budsjett for 2019. Spesielt viktig blir det å hindre videre detaljplanlegging og/eller oppstart av nye motorveiprojekt parallelt IC-strekningene og i storbyområdene. Midlene til store veiutbygginger reduseres med 1904 mill. kroner.
- Bevilgningen til bymiljø- og byvekstavtaler på post 30 økes til 1725 mill. kroner, som er 1065 mill. kroner mer enn vedtatt budsjett for 2019. De ekstra midlene omprioriteres internt på post 29–30 og tas fra store veiutbygginger.
- Bevilgningen til bygging av gang- og sykkelveier økes til 600 mill. kroner, som er 343 mill. kroner mer enn vedtatt budsjett for 2019. De ekstra midlene omprioriteres internt på post 29–30 og tas fra store veiutbygginger.

Begrunnelse

Store veiutbygginger igangsettes, som innebærer at satsingene på jernbane undergraves, og at biltrafikken øker. Dette rimer dårlig med målet i klimaforliket om at veksten i persontransporten i byområdene skal tas med kollektivtransport, sykkel og gange (nullvekstmålet). I tillegg skaper motorveiutbyggingene store naturinngrep og nedbygging av matjord. Reduksjonen i midler til gang- og sykkelveier, fra 600 mill. kroner i 2016 via 491 mill. kroner i 2017, 298 mill. kroner i 2018 og 257 mill. kroner i 2019, rimer heller ikke med klimaforliket og ønskene om å fremme sykkel som transportmiddel. Naturvernforbundet mener at midlene nå må økes opp mot 2016-nivået. Videre forventer vi at bevilgningen til bymiljø- og byvekstavtaler økes til nivået som er fastsatt i Statens vegvesens handlingsprogram (tilsvarende 1725 mill. kroner i 2019-verdi). Vårt forslag innebærer at store veiutbygginger på post 29–30 reduseres med 1904 mill. kroner, der vi forutsetter at det isteden gjennomføres mindre utbedringer samt sikkerhetstiltak.

Tilskudd til gang- og sykkelveier (kap. 1320 post 63)

Naturvernforbundets forslag

- Bevilgningen til tilskuddsordningen for gang- og sykkelveier økes til nær 300 mill. kroner, som er 221 mill. kroner mer enn vedtatt budsjett for 2019.

Begrunnelse

Det er et stort behov for å legge til rette for sykling i byene. Bare i de ni største byene er behovet for midler til dette anslått til 60 mrd. kroner i perioden 2018–2029. Mye av dette vil ikke gå langs riksvei og dekkes dermed ikke av riksveginvesteringene. Tilskuddsordningen er derfor svært viktig, og det er leit at posten tidligere er blitt redusert. Den må heller økes betydelig. I tillegg må egenandelen for kommunene/fylkeskommunene reduseres.

Nye Veier AS (kap. 1321 post 70)

Naturvernforbundets forslag

- Bevilgningen til Nye Veier AS (post 70) halveres til 2716 mill. kroner, som er tilsvarende mindre enn vedtatt budsjett for 2019.

Begrunnelse

Nye Veier har fått i oppdrag å bygge motorveier i korridorer der jernbanen bør prioriteres. Omfattende motorveiutbygging undergraver nullvekstmålet samt målet om godsoverføring og har store negative konsekvenser for klima, natur og matjord. Vi mener at selskapet ikke skal sette i gang nye prosjekt, og at utbyggingsplanene må nedskaleres betydelig.

Belønningsordningen (kap. 1330 post 61 og 64)

Naturvernforbundets forslag

- Bevilgningen til belønningsordningen for bedre kollektivtransport mv. i byområdene (kap. 1330 post 61 og 64 i sum) økes til 1723 mill. kroner, som er 200 mill. kroner mer enn vedtatt budsjett for 2019.

Begrunnelse

Belønningsordningen gir de større byene mulighet til å satse mer på kollektivtransport for å innfri klimaforlikets nullvekstmål m.m., og den premierer kommuner som prioriterer lokale tiltak som begrenser biltrafikken og dermed bedrer miljøet. Midlene kan brukes til både investeringer og drift og bør derfor kunne økes betydelig, uten store planprosesser.

Kjøp av persontransport med tog (kap. 1352 post 70)

Naturvernforbundets forslag

- Det innføres en ny bonusordning for langdistansetog (også for kommersielle tog som ikke mottar tilskudd), som premierer togoperatørene til å oppnå trafikkvekst. Bevilgningen til kjøp av persontransport med tog økes derfor til 3770 mill. kroner, som er 25 mill. kroner mer enn vedtatt budsjett for 2019.

Begrunnelse

Det er gledelig at regjeringen satser på et bedre togtilbud. Likevel trengs det insentiver for at NSB skal utvikle togtilbudet slik at det blir flere togpassasjerer, også på langdistansestrekningene, der klimaeffekten av jernbanetransport er stor. En bonusordning for dette vil kunne gjøre det lønnsomt å tilby flere avganger og/eller økt kapasitet på avganger som i dag ofte er utsolgt. Videre ber vi om at det gjøres vurderinger av hvordan sovevognskapasiteten på Dovrebanen og Bergensbanen kan økes.

Kjøp av infrastrukturtjenester (kap. 1352)

Naturvernforbundets forslag

- Bevilgningen til drift og vedlikehold av jernbanenettet (post 71) økes til 9274 mill. kroner, som er 400 mill. kroner mer enn vedtatt budsjett for 2019. Ekstra midler skal primært brukes til fornying på vedlikeholdsbudsjettet samt til godstiltak, som innebærer at ekstra midler også kan brukes på post 72 og 73.

Begrunnelse

Bevilgningen til vedlikehold i 2019 ligger om lag 300 mill. kroner lavere enn hva Jernbanedirektoratet har lagt til grunn for 2019 i sitt handlingsprogram fra juli i år (figur side 58). For 2020 legger handlingsprogrammet opp til å bruke 5240 mill. kroner til vedlikehold eksklusiv ERTMS, noe vi mener må innfris. Det er 400 mill. kroner mer enn bevilgningen til samme formål i 2019. For å få jernbanen til å bli et konkurransedyktig og miljøriktig transportalternativ for både person- og godstransporter, må toget bli pålitelig, og da må vedlikeholdsinnsatsen trappes betydelig opp. Det bør også settes av mer penger til spesifikke godstiltak, alt fra små tiltak som gir rask effekt, til planlegging av større prosjekter som skal starte i 2019. Dette er viktig for å innfri politiske mål om å flytte gods fra vei til bane og er dermed også et godt miljøtiltak.

Miljøstøtteordning for godstransport på bane

Naturvernforbundets forslag

- Det opprettes en ny miljøstøtteordning for godstransport på bane, og det bevilges 200 mill. kroner til dette formålet.

Begrunnelse

Situasjonen for godstransport på bane er kritisk. Den største operatøren, CargoNet, vil redusere tilbudet betydelig i desember 2018 for å redusere det økonomisk tapet. For å kompensere for dårlig infrastruktur og forbedringer i veitrafikkens konkurransekraft må det snarest mulig i 2019 innføres en miljøstøtteordning, som vil sikre at godstransport på bane opprettholdes. Denne må bidra til at Stortingets mål om å flytte 30 prosent av godstransporten med lastebil på avstander over 300 km til sjø og oppfylles, fram til infrastrukturtiltak som senker kostnadene og styrker togets konkurransekraft, er på plass. Uten kraftige virkemidler vil det politiske målet – som er viktig for bl.a. miljø og trafikksikkerhet – undergraves, og vi risikerer at godstransporten på jernbanen i Norge kan kollapse.

Kompensasjon for økt arbeidsgiveravgift (kap. 1360 post 34)

Naturvernforbundets forslag

- Bevilgningen på vel 25 mill. kroner til mudring for å gjøre farleden inn til Elkems kvartssittbrudd i Tana dypere, kuttes helt.

Begrunnelse

Mudringen er planlagt i Tanamunningen naturreservat, og massene skal pumpes ut i den nasjonale laksefjorden Tana. Den viktigste maten for fisk, fugl og sel i området er sil (tobis). Denne arten graver seg ned når den blir skremt. I forarbeidet som er gjort i denne saken, er det bl.a. blitt tatt grabbprøver av bunnen mange steder i reservatet. I alle prøvene er det sil. Meningen er at mudringen skal gjøres om vinteren, fordi det da er minst fugl i området. Men de fleste fuglene som er der da, er på rødlista. Sist vinter var det mellom tre og fire tusen haveller der, i tillegg til andre arter som teist osv. Om vinteren ligger også silen i dvale og vil bli sugd opp og spylt ut i fjorden. Mudringen blir kun gjort for at det skal være mulig å komme inn med større båter. Vi mener det må være viktigere å beskytte sårbare arter i naturreservatet.

Belønningsordning for mindre byer

Naturvernforbundets forslag

- Det opprettes en ny belønningsordning for mindre byer, og det bevilges 100 mill. kroner til dette formålet.

Begrunnelse

De største byene har byvekstavtaler og belønningsordningen, der staten bidrar med penger til kollektivtransport, sykkelsatsing etc., samtidig som kommunene må forplikte seg til en god arealpolitikk som hindrer vekst i bilbruken og styrker kollektivtransport, sykkel og gange. Vi savner tilsvarende virkemidler overfor de mindre og mellomstore byene/tettstedene og ber derfor regjeringen innføre en ny belønningsordning, som sikrer statlig (med)finansiering av flere miljørelaterte tiltak, som sykkelveiutbygging, etablering av ladestasjoner, støtte til kjøp av elsykler, energirådgiving for husholdningene, etablering av gode gjenbruks- og gjenvinningsordninger osv. En betingelse for statlig støtte må være at kommunene kartlegger naturverdiene i kommunene og fører en arealpolitikk som reduserer transportomfanget, hindrer vekst i bilbruken og sikrer nærnatur og matjord mot nedbygging. Vi foreslår at midlene bevilges over Samferdselsdepartementets budsjett, men det er ikke utenkelig at ordningen kan finansieres av flere departement, siden det kan være aktuelt at flere miljørelaterte tiltak, utover transport, kan få tilskudd via ordningen.

Støtte til fylkeskommunal satsing på elektriske ferjer

Naturvernforbundets forslag

- Det opprettes en ny støtteordning for fylkeskommunal satsing på elektriske ferjer, og det bevilges 200 mill. kroner til dette formålet.

Begrunnelse

Flere fylkeskommuner har ansvaret for et betydelig omfang ferjetrafikk. Hva slags ferjer fylkeskommunene stiller krav om, og er villige til å betale for, har stor innvirkning på utslippsstatistikken. Noen går i front og satser på elektriske ferjer, slik Hordaland gjør, men dette koster mye penger. Fylkeskommunenes økonomi tilsier at et stort løft i form av satsing på elektriske ferjer vanskelig kan gjøres uten at det går ut over andre tjenester, som f.eks. busstilbudet. Naturvernforbundet mener derfor at staten snarest bør opprette en støtteordning som fylkeskommunene kan søke om midler fra når de satser på elektriske ferjer. Tilskuddet bør beregnes på bakgrunn av de utslippsreduksjonene som forventes, slik at ordningen stimulerer til størst mulig utslippskutt.

Støtte til fylkesoverskridende ekspressbussruter

Naturvernforbundets forslag

- Det opprettes en ny støtteordning for fylkesoverskridende ekspressbussruter, og det bevilges 25 mill. kroner til dette formålet.

Begrunnelse

Ekspressbusstilbudet er mange steder blitt kraftig redusert, dels som følge av økt konkurranse. I områder uten jernbanedekning har dette resultert i et dårligere kollektivtilbud for reiser over lengre distanser, slik at det ofte bare er egen bil eller fly som er valgmuligheten. Vi har ingen fasit for hvordan ordningen bør utformes, men vi ser for oss flere løsninger. Én mulighet kan være at to fylkeskommuner kan gå sammen og søke og midler fra Samferdselsdepartementet, for så å kjøpe tilbudet av et busselskap. En annen kan være at Samferdselsdepartementet deler midlene ut direkte til interesserte busselskap basert på objektive kriterier. Også andre løsninger er tenkelige. Uansett mener vi at midlene må forbeholdes ruter som ikke går parallelt med jernbanen, og at det må stilles krav om gode korrespondanser og samordning med annen kollektivtransport.

Klima- og miljødepartementet (KLD)

Nasjonale og internasjonale miljøtiltak (kap. 1400 post 76)

Naturvernforbundets forslag

- Bevilgningen til å støtte nasjonale og internasjonale miljøtiltak økes til vel 102 mill. kroner, som er 5 mill. kroner mer enn vedtatt budsjett for 2019.

Begrunnelse

Naturmangfoldloven er viktig, og rundt i kommuner og fylkeskommuner er det ønske og behov for mer kunnskap og veiledning i hvordan loven kan benyttes ved arealplanlegging, konsesjonsbehandling m.m. Vi foreslår derfor ekstra midler til veiledning og informasjonsarbeid om naturmangfoldloven for å styrke kommunenes oppfølging av lovverket. Det er også relevant å bruke noe mer penger på norsk innsats inn i Det internasjonale naturpanelet (IPBES).

Miljøkompetanse i kommunene (kap. 1400 post NY)

Naturvernforbundets forslag

- Det opprettes en ny støtteordning for miljøkompetanse i kommunene, og det bevilges 90 mill. kroner til dette formålet.

Begrunnelse

Arealendringer er den største trusselen mot naturmangfoldet. Viktige naturverdier bygges ned bit for bit. Kommunene har et stort ansvar for å ivareta og forvalte naturmangfoldet, bl.a. gjennom arealpolitikken, men vi ser at manglende miljøkompetanse er en viktig begrensende faktor. Vi foreslår derfor en tilskuddsordning, basert på erfaringene med

Klimasats, som kommuner og fylkeskommuner kan søke om midler fra til tiltak som reduserer tapet av naturmangfold.

Miljøovervåking (kap. 1410 post 21)

Naturvernforbundets forslag

- Bevilgningen til miljøovervåking økes til 297 mill. kroner, som er 20 mill. kroner mer enn vedtatt budsjett for 2019. De ekstra midlene øremerkes kunnskapsinnhenting for vannmiljøet.

Begrunnelse

Det er viktig å øke kunnskapsnivået i vannområdene, og da trengs det økte ressurser til kunnskapsinnhenting. De ekstra midlene bør gå til basisovervåking av vann. Bare da kan vi sikre at kunnskapen om tilstanden i vannforekomstene bedres. Dette er en forutsetning for gode resultater i oppfølging av vannforvaltningsplanene for perioden 2016–2021 og utarbeiding av nye planer for perioden 2022–2027.

Miljøkartlegging (kap. 1410 post 22)

Naturvernforbundets forslag

- Bevilgningen til miljøkartlegging økes til 170 mill. kroner, som er 65 mill. kroner mer enn vedtatt budsjett for 2019. De ekstra midlene øremerkes arbeidet med et økologisk grunnkart for Norge.

Begrunnelse

Den vedtatte innsatsen i 2019 er for svak, sett i lys av det reelle og akutte behovet vi har for å få oversikt over artsmangfold og verdier i norsk natur. Ved behandling av Meld. St. 14 (2015–2016) *Natur for livet* ba Stortinget regjeringen *styrke arbeidet med et økologisk grunnkart med naturtyper, arter og landskapstype*. Komiteens flertall mente videre at *det bør ferdigstilles et økologisk grunnkart for Norge med naturtyper, arter og landskapstyper innen utgangen av 2025*. For at dette skal være mulig, må bevilgningene økes.

MAREANO (kap. 1410 post 23)

Naturvernforbundets forslag

- Bevilgningen til MAREANO økes til vel 64 mill. kroner, som er 20 mill. kroner mer enn vedtatt budsjett for 2019. De ekstra midlene øremerkes Kyst-MAREANO.

Begrunnelse

Kartlegging av naturtyper, økosystemer og arter i norske kyst- og fjordområder er en forutsetning for kunnskapsbasert kystsoneforvaltning. Havforskningsinstituttet, NGU, Kartverket og NIVA har gått sammen om satsing på Kyst-MAREANO for 2015–2030, som er et kunnskapsløft for bærekraftig bruk av kystsonen. Vi ber om ekstra midler til å styrke dette arbeidet.

Forskningsprogram m.m. (kap. 1410 post 51)

Naturvernforbundets forslag

- Bevilgningen til forskningsprogram m.m. økes til 323 mill. kroner, som er 30 mill. kroner mer enn vedtatt budsjett for 2019. De ekstra midlene øremerkes forskning på naturmangfold.

Begrunnelse

Vi ser behov for mer forskning på betydningen sumvirkninger av arealinngrep, økosystemssammenhenger, restaurering og taksonomi/biosystematikk m.m., jf. også anbefalingene fra økosystemtjenesteutvalget.

Artsdatabanken (kap. 1411)

Naturvernforbundets forslag

- Bevilgningen til Artsdatabanken økes til nær 113 mill. kroner, som er 43 mill. kroner mer enn vedtatt budsjett for 2019.

Begrunnelse

Et rikt artsmangfold er en forutsetning for velfungerende økosystem og gjør oss i bedre stand til å møte et klima i endring. For å oppnå dette må kunnskapsgrunnlaget gjennom bl.a. Artsdatabanken styrkes. De økte midlene må styrke driftsbudsjettet og Artsprosjektet direkte, og vi ber også om oppstart av et kvalitetssikringssystem for naturfaglige undersøkelser. Et slikt system er nødvendig bl.a. for å heve kvaliteten på de naturfaglige undersøkelsene i utbyggingssaker og kan være et sentralt bidrag til en kunnskapsbasert forvaltning som sikrer verdifulle naturtyper og arter.

Driftsutgifter, Miljødirektoratet (kap. 1420 post 01)

Naturvernforbundets forslag

- Bevilgningen til driftsutgifter i Miljødirektoratet økes til vel 734 mill. kroner, som er 44 mill. kroner mer enn vedtatt budsjett for 2019.

Begrunnelse

I arbeidet med det grønne skiftet og for å ta vare på naturen, livsgrunnlaget vårt, trengs et sterkt miljødirektorat mer enn noen gang. For å få gjennomført det Stortinget har vedtatt gjennom behandling av Meld. St. 14 (2015–2016) *Natur for livet*, må bevilgningene økes. Det gjelder bl.a. å tilrettelegge for mer skogvern. Som oppfølging av klimaloven har Miljødirektoratet også fått ansvaret for det tekniske beregningsutvalget, noe som også krever ressurser.

Spesielle driftsutgifter, Miljødirektoratet (kap. 1420 post 21)

Naturvernforbundets forslag

- Bevilgningen til spesielle driftsutgifter i Miljødirektoratet økes til 337 mill. kroner, som er 74 mill. kroner mer enn vedtatt budsjett for 2019. De økte midlene øremerkes arbeidet mot fremmede arter, økt kunnskapsgrunnlag for myrvern, annen oppfølging av naturmangfoldmeldingen.

Begrunnelse

Et rikt artsmangfold er en forutsetning for velfungerende økosystem og gjør oss i bedre stand til å møte et klima i endring. Tapet av arter er nå urovekkende høyt, og det haster å sette i gang tiltak for å bevare natur som trues. Det må satses mer på arbeidet mot fremmede arter. Pøbelgran som sprer seg i verneområder og sårbare naturtyper langs kysten, må fjernes. Videre må den naturfaglige kompetansen i kommunene økes, som oppfølging av naturmangfoldmeldingen, og kunnskapsgrunnlaget for myrvern må økes. Det er også relevant å bruke noe mer penger på norsk innsats inn i Det internasjonale naturpanelet (IPBES).

Vannressursforvaltning (kap. 1420 post 22 og 70)

Naturvernforbundets forslag

- Bevilgningen til statlige vannmiljøtiltak (post 22) økes til nær 268 mill. kroner, som er 32 mill. kroner mer enn vedtatt budsjett for 2019. De ekstra midlene øremerkes generell vannforvaltning (post 22.3).
- Bevilgningen til tilskudd til vannmiljøtiltak (post 70) økes til vel 76 mill. kroner, som er 46 mill. kroner mer enn vedtatt budsjett for 2019. De ekstra midlene øremerkes generell vannforvaltning (post 70.3).

Begrunnelse

Våre vassdrag bidrar til flomdemping og er klimaregulerende. Våtmarkene lagrer karbon, elver, innsjøer og fjorder har helt avgjørende betydning for friluftslivet, og vassdragsnaturen er levested for norske nøkkelarter som villaks, elvemusling og edelkreps. Det haster derfor med å iverksette miljøforbedrende tiltak, bedre kunnskapsgrunnlaget og opprettholde arbeidet for å innfri miljømål i vannområdene. Derfor må bevilges mer penger til å opprettholde og styrke stillinger med dedikerte fagfolk i vannområdene og vannregionene for å sikre tiltaksgjennomføring og kunnskapsforbedring.

Tiltak i verneområder (kap. 1420 post 31)

Naturvernforbundets forslag

- Bevilgningen til skjøtselstiltak i verneområder økes til vel 101 mill. kroner, som er 20 mill. kroner mer enn vedtatt budsjett for 2019.

Begrunnelse

Det er et betydelig behov for å øke innsatsen med aktive skjøtselstiltak i verneområdene, for å sikre at verneverdiene ikke ødelegges av fremmede arter, gjengroing og annen menneskeskapt påvirkning. I mange verneområder er det behov for tilrettelegging og kanalisering av ferdsel for å unngå slitasje på verdifull natur. Enkle tiltak som forsterking av stier, klopping og steinsetting bidrar til å gjøre natur- og friluftsopplevelsene lettere tilgjengelige for folk. Samtidig kan slike enkle grep redusere slitasje i sårbare natur og sluse folk utenom sårbare lokaliteter, både i verneområder og i andre mye brukte friluftsområder. God skilting og informasjon om ferdsel i nasjonalparker og landskapsvernområder er nødvendig, og det er viktig at SNO sikres nok ressurser både til informasjon og oppsyn.

Fylkesvise verneplaner, nytt vern og nasjonalparker (kap. 1420 post 32–34)

Naturvernforbundets forslag

- Bevilgningen til post 32, 33 og 34 i sum økes til nær 88 mill. kroner, som er 78 mill. kroner mer enn vedtatt budsjett for 2019.

Begrunnelse

Naturvernforbundet ønsker fortgang og slutføring av nye nasjonalparker, slik som Preikestolen og Østmarka, jf. signaler gitt i Jeløya-plattformen. Arbeidet med en ny, supplerende nasjonalparkplan må igangsettes. Vi forslår at det utarbeides en supplerende nasjonalparkplan innen 2020, med forslag til nye nasjonalparker som kan sikre at et representativt utvalg av norsk natur vernes som nasjonalparker i tråd med våre internasjonale forpliktelser. Vi ber også om ekstra midler til myrvern.

Skogvern (kap. 1420 post 35)

Naturvernforbundets forslag

- Bevilgningen til skogvern økes til vel 750 mill. kroner, som er 306 mill. kroner mer enn vedtatt budsjett for 2019.

Begrunnelse

Det er alvorlig at det i 2019 igjen kuttes i skogvernet, sett i lys av Norges forpliktelser om å stanse artstapet innen 2020 og Stortingets vedtak om å tredobles skogvernet. Vi trenger en årlig skogvernmilliard. Vårt forslag til opptrapping er derfor et helt nødvendig første steg.

Boreal skog er et av verdens største karbonlager. Bare i Norge holder skogen på 7 mrd. tonn CO₂. Halvparten av våre rødlista arter lever i skog, og en firedel av våre rødlista naturtyper er skogtyper. Skogvern er viktig for bevaring av naturarven, og det er samtidig et vesentlig klimabidrag. Stortinget har vedtatt at 10 prosent av skogen skal vernes, men det er mindre enn 3 prosent av den produktive skogen som er dette i dag. Derfor må skogvernet gis langt høyere prioritet.

Skogplanting (kap. 1420 post 37)

Naturvernforbundets kommentar

Det er svært positivt at denne posten er strøket på 2019-budsjettet. Klimaeffekten av å hogge bjørk og lauvskog for å plante gran er svært tvilsom og heller ikke dokumentert. Ifølge rapporten [Naturtyper i klimatilpasningsarbeid](#) fra NINA kan ivaretagelse av lauvskogen i bratte lier og rasutsatte områder, særlig på Vestlandet, være viktig for å begrense jorderosjon og jordras samt regulere vann. Lauvskog har trolig en større bindende effekt på jordsmonnet enn bartrær, da rotsystemet til lauvtre generelt går dypere enn bartrærøttene. Treslagsskifte til gran i slike områder er derfor ugunstig med tanke på å unngå ras. Vi mener derfor at økte midler til treslagsskifte er svært dårlig klimatilpasningspolitikk. I tillegg har utplanting av skog på nye arealer store konsekvenser på stedegent naturmangfold. Store områder av kystlynghei trues av spredning av gran fra plantefelt.

Restaurering av myr og annen våtmark (kap. 1420 post 38)

Naturvernforbundets forslag

- Bevilgningen til restaurering av myr økes til nær 36 mill. kroner, som er 12 mill. kroner mer enn vedtatt budsjett for 2019.

Begrunnelse

Det er svært uheldig at bevilgningen for 2019 ikke engang prisjusteres, da restaurering av myr er viktig for både klima og naturmangfold. Bevilgningen bør derfor økes.

Restaurering av forringede økosystemer (kap. 1420 post NY)

Naturvernforbundets forslag

- Det opprettes en ny post for arbeidet med å restaurere forringede økosystemer, og det bevilges 40 mill. kroner til dette formålet.

Begrunnelse

Stortinget har gjennom behandling av *Natur for livet* (Innst. 294 S (2015–2016) vedtatt at 15 prosent av de forringede økosystemene skal være restaurert innen 2025. Dette krever at det settes i verk tiltak for å restaurere de naturtyper vi kjenner behovet for, også utover myr. Det trengs derfor en god plan for arbeidet og et restaureringsfond på lik linje med fondet for restaurering av vassdragsnatur under OEDs budsjett.

Klimatiltak (kap. 1420 post 61)

Naturvernforbundets forslag

- Bevilgningen til tilskudd til klimatiltak og klimatilpasning økes til 250 mill. kroner, som er 42 mill. kroner mer enn vedtatt budsjett for 2019.

Begrunnelse

Det er mange kommuner som ønsker å gjennomføre klimatiltak, og denne posten bør økes for 2020, slik at flere kommuner kan få støtte.

Tiltak i kommuner med ulverevir (kap. 1420 post 65)

Naturvernforbundets kommentar

Vi finner det utfordrende at nemdene i liten grad prioriterer konfliktdempende tiltak. Dersom posten videreføres i 2020, bør det settes klare retningslinjer som sikrer at pengene faktisk brukes på tiltak om hvordan leve med ulv og involvere fagfolk som kan informere om fryktdemping og kunnskap om ulvens biologi. De skal f.eks. ikke kunne brukes til enda flere genetiske undersøkelser, slik noen kommuner allerede antyder. Midlene må kun brukes til reell konfliktdemping, fryktdemping og informasjon, og må utføres av faglig kompetent personell fra forskningsmiljøer, myndigheter og rovdysenter. Tildelingskriterier sier at aktuelle berørte næringsinteresser, organisasjoner og privatpersoner skal tilgodeses. Vi vil

understreke at alle interesser og begge sider i konflikten skal involveres likt. Derfor må også naturvernorganisasjoner og andre som er for ulv, tilgodeses i ordningen – dersom den skal virke konfliktdempende. Det må også være mulig å kunne trekke eventuelle gitte midler tilbake når ulveflokker vedtas skutt, slik situasjonen kan bli i vinter etter nemdenes nylige vedtak om lisensfelling av tre ulveflokker inne i ulvesonen.

Marin forsøpling (kap. 1420 post 71)

Naturvernforbundets forslag

- Bevilgningen til å redusere marin forsøpling videreføres på nivå med vedtatt budsjett for 2019, tilsvarende vel 70 mill. kroner.

Begrunnelse

Bekjempelse av marin forsøpling er et særlig satsingsområde, noe som tilsier at innsatsen i 2020 må videreføres på vedtatt nivå for 2019.

Rovvilttiltak (kap. 1420 post 73)

Naturvernforbundets forslag

- Bevilgningen til rovvilttiltak videreføres på nivå med vedtatt budsjett for 2019, tilsvarende vel 80 mill. kroner, men deler av midlene omprioriteres til fordel for konfliktdempende tiltak.

Begrunnelse

Tap av beitedyr til rovdyr går nedover, men det er fortsatt et potensial til å forsterke den positive trenden. Økt satsing på konfliktdempende og forebyggende tiltak som rovviltavvisende gjerder, tidlig nedsinking og omstilling i jordbruket vil bidra til dette. En større del av midlene på denne posten bør derfor brukes på slike tiltak.

Naturarv og kulturlandskap (kap. 1420 post 81)

Naturvernforbundets forslag

- Bevilgningen til trua arter og naturtyper økes til vel 72 mill. kroner, som er 10 mill. kroner mer enn vedtatt budsjett for 2019.

Begrunnelse

Kulturlandskap inneholder et rikt arts mangfold med mange trua arter og naturtyper og er viktige for bl.a. biene og deres polinatorrolle i naturen. Det er derfor viktig å styrke innsatsen for å ta vare på kulturlandskapet, og en måte å gjøre det på er å øke antall utvalgte kulturlandskap, noe som også er slått fast gjennom behandling av Meld. St. 14 (2015–2016) *Natur for livet*. Midlene må derfor økes for å få innfridd dette.

Trua arter og naturtyper (kap. 1420 post 82)

Naturvernforbundets forslag

- Bevilgningen til trua arter og naturtyper økes til vel 100 mill. kroner, som er 55 mill. kroner mer enn vedtatt budsjett for 2019.

Begrunnelse

Arbeidet med trua arter og naturtyper er på etterskudd. Lite har skjedd på flere år, og dagens regjering har kun vedtatt fem prioriterte arter og én utvalgt naturtype, til tross for at Meld. St. 14 (2015–2016) *Natur for livet* sier at omkring 400 arter er aktuelle, samt at flere andre naturtyper har vært gjenstand for utredning. Midlene må økes betydelig for å sikre fortgang i arbeidet i 2020.

Energifondet (kap. 1428 post 50)

Naturvernforbundets forslag

- Midlene som overføres Energifondet, økes til 3414 mill. kroner, som er 250 mill. kroner mer enn vedtatt budsjett for 2019. De ekstra midlene øremerkes støtte til energiltak i boliger som reduserer energibruken.

Begrunnelse

Vi er bra at Enova har fått økte ressurser, og at ansvaret er overført til KLD. Det er behov for opptrapping av Enovas innats for å redusere energibruken i bygg. Målet om 10 TWh redusert energibruk vil ikke nås uten økt innsats. Støtten til energieffektiviseringstiltak i boligmarkedet må utvides til flere tiltak, og støttesatsene må økes for å være utløsende.

Klima- og skogsatsing (kap. 1482)

Naturvernforbundets forslag

- Bevilgningen til klima- og skogsatsing økes til 3800 mill. kroner, som er 620 mill. kroner mer enn vedtatt budsjett for 2019.

Begrunnelse

Bevilgningen til klima- og skogsatsing bør økes til 4,5 mrd. kroner innen stortingsperiodens utløp, noe som vil gjøre det mulig å få til satsing i flere land. Gradvis opptrapping, med 3,8 mrd. kroner i 2020, vil være fornuftig.

Rapportering etter lov om klimamål (del IV)

Naturvernforbundets kommentar

Naturvernforbundet ber regjeringen foreslå økte norske klimamål for 2030 i tråd med Parisavtalen og den nye rapporten fra FNs klimapanel. Videre må regjeringen prioritere rapportering på klimaeffekten av statsbudsjettet, gjennom å presentere konkrete tall for utslippsendringer av alle forslag i statsbudsjettet, samt vise hvordan våre klimamål skal nås.

FNs klimapanel nye spesialrapport viser at verden er på vei mot klimakatastrofe, men også at det er mulig å begrense oppvarmingen til 1,5 grader. Norges klimainnsats og klimamål er ikke i nærheten av det som er nødvendig for at Norge skal ta sin rettferdige andel av klimamålet i Parisavtalen.²

Naturvernforbundet hadde store forventninger til at det i statsbudsjettet for 2019 skulle synliggjøres hva klimaeffekten av budsjettet er. I kap. 15 i KLDs budsjett redegjøres det for dette, men oversikten gir ikke et godt nok bilde. Vi trenger oversikt over klimabetydningen for alle budsjettposter, både de som gir økte utslipp, og de som gir reduserte utslipp, og det må foreligge konkrete tall. Der det ikke i dag foreligger et godt nok grunnlag for å anslå effekten, er det helt nødvendig å få fram mer kunnskap. Her må det følges opp med mer penger til det tekniske beregningsutvalget, som ledes av Miljødirektoratet.

Olje- og energidepartementet (OED)

Seismiske undersøkelser (kap. 1810 post 21)

Naturvernforbundets forslag

- Bevilgningen til geologisk kartlegging under spesielle driftsutgifter på 82 mill. kroner strykes helt.

² <https://naturvernforbundet.no/klima/internasjonalt/norges-internasjonale-klimapolitikk/norge-ma-halvere-utslippene-pa-hjemmebane-article38321-2922.html>

Begrunnelse

Det grønne skiftet innebærer en overgang fra fossile energiresurser og over til mer bærekraftige alternativer. Vi kan ikke legge opp til økt petroleumsvirksomhet på norsk sokkel og bevilge penger til geologisk kartlegging i Barentshavet nord.

Petoro AS (kap. 1815 post 70)

Naturvernforbundets forslag

- Bevilgningen reduseres til 300 mill. kroner, som er 59 mill. mindre enn vedtatt budsjett for 2019.

Begrunnelse

Naturvernforbundet mener at Petoro bør konsentrere seg om eksisterende olje- og gassfelt snarere enn utvikling av nye felt i nordområdene. Ut fra denne strategien vil en god del ressurser frigjøres også i administrasjonen hos Petoro. Post 70 bør derfor reduseres.

Flom- og skredforebygging; sikrings- og miljøtiltak (kap. 1820 post 22 og 60)

Naturvernforbundets kommentar

Stortinget har vedtatt at utbygging i verna vassdrag som flomdempende tiltak kun skal vurderes dersom alle andre tiltak er utprøvd, når liv og helse står på spill og verneverdiene ikke påvirkes nevneverdig. Tilskudd til flom- og skredforebygging samt sikrings- og miljøtiltak må prioriteres i slike vassdrag. Vi har i seinere tid sett stadig hyppigere skader fra flom og skred, og Miljødirektoratets rapport *Klima i Norge i 2100* er tydelig på at vi vil få mer av dette framover. Skadene kan være betydelige, og da er det helt nødvendig å også tilrettelegge for å bruke naturen som flomdemper for å bidra til å redusere skader.

I den varig verna elva Opo i Odda forutsetter vi at flomsikringstiltak i Sandvin og Hildal blir prioritert.

10 TWh energisparing (oppfølging av anmodningsvedtak nr. 870, 13. juni 2016 og nr. 714, 30. mai 2017)

Naturvernforbundets kommentar

Regjeringen har ikke fulgt opp Stortingets vedtak om en plan for 10 TWh redusert energibruk. Det er behov for ytterligere satsing på redusert energibruk for å nå målet Stortinget har satt. Regjeringen må derfor komme tilbake med en utfyllende handlingsplan for realisering av 10 TWh redusert energibruk i eksisterende bygg i tråd med anmodningsvedtaket fra Stortinget. Planen må omfatte økonomiske, regulatoriske og informative virkemidler, som er balanserte og godt koordinert mellom ulike statlige aktører. Enova bør få ansvar for å realisere minimum 6 TWh redusert energibruk i eksisterende bygg i perioden 2020–2030.

Forskning og næringsutvikling (kap. 1830 post 50)

Naturvernforbundets forslag

- Bevilgningen til forskningssentre for petroleumsvirksomhet reduseres med 319 mill. kroner, mens midlene til forskningssentre for miljøvennlig energi økes med 50 mill. kroner. I sum reduseres bevilgningen til posten til nær 532 mill. kroner, som er 269 mill. kroner mindre enn vedtatt budsjett for 2019.

Begrunnelse

Det er positivt at regjeringen satser på forskning. Samtidig vil forskning på økt petroleumsaktivitet og nye funn i arktiske havområder bidra til økte klimagassutslipp og bremse det grønne skiftet. Vi ber derfor om at bevilgningene til DEMO 2000, PETROMAKS 2 og Forskningssentre for petroleumsvirksomhet, mens forskning på fornybar energi får mer penger.

Lete- og feltutviklingsutgifter, SDØE (kap. 5440 post post 24)

Naturvernforbundets forslag

- Lete- og feltutviklingsbevilgningen (post 24.3) strykes helt, noe som betyr at driftsresultatet for Statens direkte økonomiske engasjement i petroleumsvirksomheten bedres med 2100 mill. kroner.

Begrunnelse

For å hindre mer enn 1,5 graders global oppvarming, må forbruket av olje reduseres opp mot 40 prosent innen 2030 og opp mot 90 prosent innen 2050, ifølge FNs klimapanel. Forbruket av gass må reduseres med opp mot 75 prosent innen 2050. Det internasjonale energibyrået, IEA, sier at de globale utslippene må nå sitt høydepunkt i 2020 og så kraftig reduseres fram mot 2040, for at Parisavtalens mål skal nås. Scenarier er usikre, men de peker i en klar retning. Norge kan derfor ikke legge opp til økt petroleumsvirksomhet på norsk sokkel. En logisk konsekvens av dette er at lete- og feltutviklingsbevilgningen strykes.